

УДК 336.71

АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

*В. Хоренженко, здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
А. Корнілов, здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет*

У статті розкрито сутність дефініції «кредитний портфель», проведено аналіз структури кредитного портфеля, з'ясовано методи його збалансування.

Ключові слова: кредитний портфель, кредити, банківська установа, кредитоспроможність, забезпеченість.

Постановка проблеми. Розуміння необхідності забезпечення збалансованості кредитного портфеля стає особливо актуальним, оскільки кредитний портфель є основою, на якій базується вся діяльність банківської установи і яка визначає фінансову стійкість компанії взагалі. Від величини, якості, структури та динаміки кредитного портфеля залежать ступінь залучення кредитоспроможних клієнтів, призначення, розмір і вид кредитів, строки та порядок їх погашення, обсяг і якість забезпечення повернення кредитів та ін. Тому формування збалансованого кредитного портфеля набуває особливо актуального значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблематики формування кредитного портфеля та його управління внесли як вітчизняні так і зарубіжні вчені як: А. Вагнер, М. Грубер, Е. Елтон, С. Міль, Дж. Нейман, Д. Рікардо, А. Сміт, І. Фішер, М. Фрідман, У. Шарп, В. Базилевич, В. Геєць, О. Корольов, І. Ткаченко, О. Устинко та інші. Але низка питань теоретичного плану та методичного забезпечення процесів формування збалансованого кредитного портфеля потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є аналітичне оцінювання структури кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» та оцінка впливу фінансового стану банківської установи на його формування.

Виклад основного матеріалу. Діяльність банківських установ пов'язана із залученням грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик і формуванням таким чином кредитного портфеля – сукупності кредитів, наданих банком на певну дату з метою одержання доходу у вигляді відсотків. У сучасній науці існують різні підходи до визначення категорії «кредитний портфель». Так, одні дослідники характеризують дану категорію досить звужено, зводячи розуміння кредитного портфеля до сукупності напрямків кредитних вкладень в залежності від їх прибутковості та ступеня ризику [1]. Інші дослідники в поняття кредитного портфеля вкладають більш широкий зміст. Саме тому, можна з впевненістю сказати, що кредитний портфель – це багатогранне поняття.

Аналіз публікацій, присвячених дослідженням кредитного портфеля свідчить про серйозну зацікавленість науковців існуючими проблемами в цій царині та поступове формування теоретико-методичних підходів до їх вирішення. Базуючись на ключових характеристиках кредитного портфеля та враховуючи трактування даної дефініції науковцями, нами сформовано авторський підхід до визначення сутності кредитного портфеля банківської установи. Вважаємо, що дане поняття можна розглядати як цілеспрямовано сформовану сукупність виданих позик, призначених для реалізації попередньо розробленої стратегії, що визначає мету банківської установи.

Під час формування оптимального кредитного портфеля необхідно ставити за мету реалізацію розробленої кредитної політики шляхом підбору найбільш ефективних і надійних кредитних вкладень. Постійний аналіз кредитного портфеля дає змогу обрати раціональний варіант розміщення ресурсів, напрями кредитної політики банківської установи, знизити ризик шляхом диверсифікації кредитних вкладень, прийняти рішення щодо доцільності надання позики клієнтам.

Зазначимо, що кредитні операції є найважливішим джерелом прибутку банківської установи. Проте, через неповернення кредитів ці операції наражають на небезпеку стійкості та стабільності установи в цілому. Тому якість кредитного портфеля банку означає формування такої його структури, яка забезпечувала б належний рівень його ліквідності та максимальний рівень дохідності банківської установи за мінімального рівня кредитного ризику.

На сьогодні акціонерне товариство комерційний банк «Приватбанк» є лідером банківського ринку країни з надання банківських послуг громадянам і юридичним особам, а також здійснює фінансову діяльність з метою одержання прибутку в інтересах держави та акціонерів, що забезпечує її працівникам умови для творчої перспективної роботи, ріст їх професіоналізму і добробуту. Адже місія банківської установи звучить так: «Допомагати економіці розвиватися, бізнесу - зростати, а приватним клієнтам - здійснювати мрії, надаючи фінансові послуги найвищої якості».

Діяльність банківської установи дещо відрізняється від інших видів підприємництва. Це установа, призначена для акумуляції тимчасово вільних коштів і їх розміщення від власного імені на умовах повернення, строковості і платності. Нами проведено аналіз впливу факторів на зміну економічної віддачі капіталу банківської установи.

Таблиця 1 Вихідні дані для розрахунку впливу факторів на зміну економічної віддачі капіталу банківської установи

Показники	2016 рік	2017 рік
Чистий прибуток (збиток), млн грн	-176 644,00	-23 990,00
Власний капітал, млн грн	50 695,00	206 060,00
Прибуток до оподаткування, млн грн	-177 220,00	-23 964,00
Операційні доходи, млн грн	2 573,00	1 607,00
Сукупні активи, млн грн	205 359,00	254 870,00

Джерело: систематизовано автором на основі даних консолідованої фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк» [2].

Слід зазначити, що за досліджуваний період показники діяльності банківської установи, а саме чистий збиток – мають тенденцію до зниження. У 2016 р. та 2017 р. установа отримала збитки у розмірі 176644 млн грн та 23990 млн грн відповідно. Проте, сукупні активи збільшились на 49 511 млн грн, що у відносному значенні становить 19,43 %.

Таблиця 2 Розрахунок впливу факторів на зміну економічної віддачі капіталу банківської установи

Показники	Базисний рік	Звітний рік
Факторні		
Маржа прибутку, млн грн	-68,877	-14,912
Рівень дохідності активів, млн грн	0,013	0,006
Мультиплікатор капіталу, млн грн	4,051	1,237
Результативний		
Економічна віддача капіталу, %	-349,581	-11,630
Загальне відхилення	x	337,951
I умовний	x	-0,757
II умовний	x	-0,381
у тому числі за рахунок зміни:		
1. Маржі прибутку, %	x	348,824
2. Рівня дохідності активів, %	x	0,376
3. Мультиплікатора капіталу, %	x	-11,249
Перевірка	x	337,951

Джерело: розраховано автором [3]

Прибутковість капіталу, або економічна віддача, зросла на 337,9 % (табл. 2) за рахунок збільшення: маржі прибутку, тобто підвищення ефективності контролю за витратами банку (на 348,8 %). Зменшення мультиплікатора капіталу свідчить про поліпшення достатності капіталу, проте це призвело до зменшення прибутковості капіталу на 11,2 %. Проаналізуємо структуру кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за категоріями позичальника (табл. 3).

Таблиця 3 Структура кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за категоріями позичальника

Показники	2015р.		2016р.		2017р.	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Кредити, надані юридичним особам	191016	85,22	180 921	84,97	193006	81,37
Кредити, надані фізичним особам	32524	14,51	31 542	14,81	43661	18,41
Заборгованість інших банків	593	0,26	471	0,22	514	0,22
Разом	224133	100	212934	100	237181	100

Джерело: розраховано автором за даними консолідованої фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк» [2].

Для забезпечення диверсифікації портфеля кредитора при аналізі його структури вважаємо нормою розмір частки кожного виду кредиту 10-50%. Портфель АТ КБ «Приватбанк» є слабо диверсифікованим, так як установа спеціалізується на кредитах юридичним особам (у структурі кредитного портфеля займають: 2015 р. – 85,22%; 2016 р. – 84,97%; 2017 р. – 81,37%).

Аналіз галузевої структури кредитного портфеля дає можливість визначити галузеву диверсифікацію кредитів і виявити надмірну концентрацію кредитних операцій в одному сегменті. Результати такого аналізу дають змогу визначити допустимі для банківської установи межі кредитних вкладень у певні галузі економіки. Розглянемо клієнтський кредитний портфель за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності (табл. 4).

Таблиця 4 Концентрація клієнтського кредитного портфеля за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності за 2016-2017 рр.

Показники	2016 р.		2017 р.	
	млн грн	%	млн грн	%
Кредити, що управляються як окремий портфель	191 139	83,86	185 575	78,24
Кредити фізичним особам	31 345	13,75	43 859	18,49
Підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	2 494	1,09	3 952	1,67
Комерційна діяльність, фінансові операції та торгівля цінними паперами	1 178	0,52	1 372	0,58
Сільське господарство, сільськогосподарське машинобудування та харчова промисловість	601	0,26	1 053	0,44
Промислове виробництво та хімічна промисловість	521	0,23	559	0,24
Інше	645	0,28	811	0,34
Всього кредитів та авансів клієнтам	227 923	100	237 181	100

Джерело: розраховано автором за даними консолідованої фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк» [2].

Після аналізу структури та динаміки кредитного портфеля необхідно проаналізувати його якість (табл. 5).

Аналіз якості кредитного портфеля свідчить про те, що у 2017 році порівняно з 2016 роком збільшується кількість не прострочених та не знецінених кредитів, прострочених, але не знецінених, а також меншою стала кількість індивідуально знецінених кредитів, такі зміни є позитивними.

Таблиця 5 Аналіз кредитного портфеля за кредитною якістю, млн грн

Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2017 р. у % до	
				2015	2016
Не прострочені та не знецінені	128023	20075	32586	25,45	162,32
Прострочені, але не знецінені	5689	1350	1725	30,32	127,78
Індивідуально знецінені кредити	90421	206498	202870	224,36	98,24
Резерви на знецінення	-28794	-184341	-198846	690,58	107,87
Всього кредитів та авансів клієнтам	195339	43582	38335	19,62	87,96

Джерело: розраховано автором за даними консолідованої фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк» [2].

Висновки. Таким чином, формування кредитного портфеля має вагомe значення в діяльності банків, а його збалансованість, дохідність, ліквідність та ризикованість впливає на ефективність роботи банку в цілому. Тому, кредитний портфель слід розглядати не як просту сукупність наданих позичок, що є результатом проведення активних операцій, а як структурований портфель активів, що піддається оцінці, класифікації та управлінню, характер якого заздалегідь визначається кредитною політикою банківської установи щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів. Якість всього кредитного портфеля в цілому визначає ефективність кредитної діяльності, тому для її успішної реалізації – забезпечення повернення наданих позичок та підвищення дохідності кредитних операцій, банки мають впроваджувати ефективну та гнучку систему управління кредитним портфелем.

Список літературних джерел:

1. Челноков В.А. Банки и банковские операции: Учебное пособие / В.А. Челноков. – М.: Высшая школа. – 2008 – 296 с.
2. Консолідована фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: privatbank.ua/about. – Назва з екрану.
3. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: Підручник/ А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 361-431 с.

V. Khorenzhenko, A. Kornilov. ANALYSIS OF THE LOAN PORTFOLIO OF PRIVATBANK.

The article reveals the essence of the definition of “credit portfolio”, analyzes the structure of the loan portfolio, and clarifies methods for balancing it.

Key words: loan portfolio, loans, banking institution, creditworthiness, security.

*Науковий керівник – асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Боднар О. А.
Миколаївський національний аграрний університет*